

ת"פ 10751/03/13 - מדינת ישראל נגד יצחק סויסה

בית המשפט המחוזי בירושלים
לפני כבוד השופט רפי כרמל

ת"פ 10751-03-13

המאשימה

מדינת ישראל

באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים

נגד

הנאשמים

1. יצחק סויסה ע"י ב"כ עו"ד עומר גואטה 2. עדית אלטלב
ע"י ב"כ עו"ד ריטה טהורי

הכרעת דין בעניין נאשמת 2

אני מזכה את הנאשמת מהעבירה המיוחסת לה בכתב האישום.

1. כנגד הנאשמים הוגש כתב אישום בגין אירועים שהתרחשו ביום 28.2.13 בסמוך לשעה 02:30. נטען כי במועד זה נכנסו הנאשמים לחנות מכולת ברחוב שבטי ישראל בירושלים. נאשם 1 הכניס לתוך שקית מספר בקבוקי בירה, בקבוק וודקה ופחיות משקה אנרגיה. נאשמת 2 לקחה שקית שוקו ושוקולד, אותם אכלה ושתתה במקום. העובד במקום ביקש מהנאשם לשלם עבור המצרכים. בין השניים פרץ ויכוח במהלכו עבר הנאשם אל מעבר לדלפק, לקח חפיסות סיגריות, הוציא בכוח את המגירה מהקופה, אשר הכילה סכום כסף של 2000-3000 ש"ח והמחאות בסכום לא ידוע, תוך שהנאשם איים על העובד באמצעות סכין. בכל אותה עת הנאשמת הייתה בחנות וצפתה במתרחש. בהמשך הוציא הנאשם את הקופה ויצא עם הקופה אל מחוץ לחנות, כאשר בכתב האישום נטען כי הנאשמת יצאה עם השקית או השקיות, בהן הונחו בקבוקי השתייה והסיגריות, והשניים עזבו את המקום. כתב האישום מייחס לנאשמת עבירה של סיוע לשוד מזוין לפי סעיף 402(ב) לחוק העונשין, תשל"ז-1977.

2. עניינו של נאשם 1 הסתיים.

3. מטעם המאשימה העיד המתלונן ומטעם הנאשמת העידה היא עצמה.

4. גרסת הנאשמת הינה כי פגשה בנאשם לראשונה מספר ימים לפני האירוע. הנאשם הוכר לה על-ידי חברה משותפת, ובערב האירוע זו הייתה הפעם השנייה בה השניים נפגשו. לדבריה, היא הגיעה עמו למכולת כאשר לא ידעה מאומה על העומד להתרחש ולא ידעה מאומה על אשר התרחש בעבר בין הנאשם לבין המתלונן. האירוע פרץ

להפתעתה, בחלקו היא הייתה מחוץ למכולת. היא הייתה סבורה כי הנאשם משלם גם עבור הפריטים אותם צרכה במקום, שכן תיקה, בו היה גם ארנקה, נותרו בבית הנאשם והיא נאלצה לאחר האירוע לחזור עם הנאשם לביתו, הן נוכח אימויו, הן נוכח העובדה שתיקה ובו מספר פריטים, כולל ארנקה, היו בבית הנאשם וכן לאור השעה המאוחרת.

5. העובד בחנות המכולת, נהוראי חדד, העיד כי הנאשם היה מגיע למכולת בשעות לילה, היה נוטל בקבוק משקה חריף, לא משלם תמורתו, אולם למחרת בבוקר היה הנאשם מגיע ומשלם מלוא תמורת בקבוק האלכוהול אותו לקח. לאחר פעמים ספורות של התנהלות כזו, החל הנאשם לקחת יותר מבקבוק אלכוהול אחד, גם אז הוא לא שילם עבור הבקבוקים אותם לקח ולמחרת היה מגיע ומשלם אך מקצת התמורה. לאחר פעמים ספורות בנוהל זה, דהיינו במקרים בהם גם למחרת בבוקר, כשהנאשם היה מגיע לשלם, ומשלם אך חלק מזערי מחובו, ולאחר שהעובד יידע את בעל המכולת, אמר המתלונן לנאשם בערב האירוע כי הוא אינו יכול להמשיך בדרך זו ועליו לשלם את כל חובותיו בטרם יוכל לצרוך פריטים נוספים. בשלב זה פרץ בין השניים הויכוח, כמפורט לעיל.

6. העובדות שאינן שנויות במחלוקת הינן כלהלן (ראה עמ' 38-39 לפרוטוקול): אין חולק כי נאשם 1 רכש במכולת, בהזדמנויות קודמות, פריטים שונים. אין מחלוקת שבכל הפעמים הוא לא שילם על הפריטים בערב הקניה. אין מחלוקת שבפעמים הראשונות הוא שב למחרת בבוקר ושילם עבור מלוא שווי הקניה ואין מחלוקת שעבור הפעמים האחרונות, (כשתי פעמים), גם אז הוא חזר לשלם למחרת בבוקר אולם שילם חלק מזערי ממה שהיה עליו לשלם. אין מחלוקת על כך שביום האירוע הנאשם ארז מוצרים בשווי של כמה מאות שקלים בשקית אחת או בשתי שקיות. אין מחלוקת שהמוכר, הוא המתלונן, אמר לנאשם שהוא אינו יכול לקחת את המוצרים לפני שיפרע את חובותיו הקודמים. אין מחלוקת כי בשעת האירוע היו בחנות הנאשמים והמתלונן בלבד. אין חולק כי בין הנאשם לבין המתלונן פרץ ויכוח, המתלונן אמר לנאשם שמעבידו פנה למשטרה, עובדה שהכעיסה מאוד את הנאשם. בהמשך הנאשם עבר את הדלפק והגיע לקופה. בינו לבין המתלונן היה מאבק להוצאת המגירה שבקופה ובסופו של דבר, באיומי הסכין היפנית שהייתה במקום (סכין שלא הייתה שייכת לנאשם), הנאשם הוציא את הקופה, חתך את הכבל שמחבר אותה, ויצא עם הקופה החוצה. לאחר מכן המשיך הויכוח בין הנאשם לבין המתלונן מחוץ למכולת, כאשר המתלונן ביקש להשיב את הנאשם אל דרך הישר וביקש את הקופה חזרה. לבסוף הנאשמים עזבו את המקום במונית. לגבי הנאשמת, אין מחלוקת שהיא הייתה בתוך החנות בחלק הראשון של האירוע, שעה שהויכוח פרץ, בשלב מסוים הנאשמת יצאה מהחנות ולאחר מכן חזרה אל החנות, זאת בשלב שבו הנאשם היה בסמוך לקופה ואיים על המתלונן עם הסכין היפנית. לאחר מכן הנאשמים, שניהם, יצאו את החנות יחדיו ועזבו את המקום במונית.

7. סלע המחלוקת בין הצדדים נוגע בשאלה האם הנאשמת, שעה שיצאה עם הנאשם מהחנות, נשאה את השקית או השקיות בהן היו המוצרים. הנאשמת מכחישה טענה זו. המאשימה מבססת את העבירה המיוחסת לנאשמת על כך שהנאשמת נשאה השקיות, וכן על העובדה שהנאשמת הייתה נוכחת בחנות ועל הנסיעה המשותפת של הנאשמת עם הנאשם לביתו של הנאשם.

8. הנאשמת, אם לארבעה ילדים השוהים בפנימיות, מטפלת בקשישים למחייתה. הנאשמת העידה כי הייתה בחנות בשלב בו פרץ הויכוח בין הנאשם לבין המתלונן, תוך כדי החלפת קללות בין השניים: "התפרץ ויכוח גדול מאוד ביניהם". באותו שלב היא עזבה את החנות וכשחזרה: "אני ראיתי שהוא הרים עליו את הסכין והוא איים בסכין על הבחור הזה

שהעיד פה, איציק הרים את הסכין ואיים עליו ואז היה שלב שכבר ראיתי שהוא מושך את הקופה הייתי בהלם... לא האמנתי למראה עיני... בקיצור הוא לקח את השקיות ויצאנו בחוץ והוא אמר לי עכשיו אני תופס מונית ואנחנו נוסעים הביתה" (עמ' 30-31 לפרוטוקול). לדברי הנאשמת היא אמרה לנאשם כי היא לא תיסע איתו, אולם מאחר שהתיק, ארנקה ויתר חפציה היו בביתו, וכן לאור העובדה שהנאשם איים עליה, היא נאלצה לבוא לשוב עמו לדירתו: "אמר לי אם את לא תבואי איתי אני אזיין לך את הצורה ואני אקרע לך את הפרצוף ואיים עליי איים על החיים שלי ואני נורא נורא פחדתי". עוד הבהירה, כי הייתה סבורה כי לאחר שפרץ הויכוח, השניים הגיעו לעמק השווה, אך התבדתה, והכחישה בתוקף כי היא זו שיצאה עם השקיות אל מחוץ לחנות. לדבריה, הנאשם לקח בידו האחת את מגירת הקופה ובידו השנייה את השקיות. בנוגע עם נקודה זאת העיד מר נהוראי חדד, הוא המתלונן, כי הנאשמת היא זו שיצאה מהחנות עם השקיות או השקיות. הנאשם היה זה שהגיע אליו לקופה עם השקיות, לאחר שעבר את הדלפק ולאחר שהכניס סיגריות לשקיות. אולם, בשלב מסוים הניח הנאשם את השקית על הדלפק או על הרצפה ואילו הנאשמת היא זו שיצאה עם השקיות (ראה פרו' עמ' 16 שורות 25-26, עמ' 24 שורה 32 עד עמ' 25 שורה 14).

מסקנות

9. מהאמור לעיל עולה כי הנאשמת נקלעה לאירוע שלא בטובתה ושלא מרצונה, כאשר כלל לא הייתה ערוכה לקראת אירוע מעין זה. טענתה כי זו פגישתה השנייה עם הנאשם לא נסתרה ולא היה ביכולתה לצפות האירוע, שכן אפילו הנאשם עצמו, מחוללו של האירוע, לא כיוון לקראתו מראש, זאת לאור אורך הרוח שנהגו עמו בעבר. יחד עם זאת, משהתפתח האירוע והסלים, הייתה הנאשמת ערה ומודעת למתרחש, זאת כפי העולה מעדותה. הנאשמת הייתה עדה לתחילת האירוע ולהיווצרותו, יצאה לפרק זמן אל מחוץ לחנות וחזרה בשלב מכריע בו נוכחה לדעת הן שהנאשם עומד על שלו, דהיינו נטילת מוצרים בלא לשלם, הן על איומיו כלפי המתלונן תוך שימוש בסכין והן לעניין נטילת מגירת הקופה בכוח הזרוע, לרבות סרובו לשלם. לצד זאת, הנאשמת העידה, כזכור, שהייתה בהלם ממה שראו עיניה. יצוין כי העובדה שהנאשמת אכלה שוקולד ושתתה שוקו משקית, אינה חלק מהאירוע, שכן גרסתה כי באותו שלב סברה שהנאשם ישלם על כך כחלק מהקנייה - הנה סבירה - ועובדה זו אינה מהווה חלק מהתשתית העובדתית שלחובתה.

עבירת הסיוע:

10. סעיף 31 לחוק העונשין מגדיר "מסייע": "מי אשר, לפני עשיית העבירה או בשעת עשייתה, עשה מעשה כדי לאפשר את הביצוע, להקל עליו או לאבטח אותו, או למנוע את תפיסת המבצע, גילוי העבירה או שללה, או כדי לתרום בדרך אחרת ליצירת תנאים לשם עשיית העבירה, הוא מסייע". היסוד העובדתי בעבירת הסיוע, שהיא עבירת התנהגות, הנו המעשה והנסיבה. המעשה הנו המרכיב ההתנהגותי, המאופיין בכך שיש בו כדי ליצור התנאים להגשמת היסוד העובדתי בעבירה על ידי המבצע העיקרי. ההתנהגות המסייעת, במעשה או במחדל, יש בה לאפשר, להקל או לאבטח את ביצוע היסוד העובדתי של העבירה העיקרית. עבירת הסיוע תורמת באופן עקיף ומשני להגשמת העבירה העיקרית ומכאן, מעשה הסיוע צריך להיות מסוגל לסייע להגשמת העבירה העיקרית. יחד עם זאת, אין דרישה לכך שההתנהגות המסייעת תהיה אפקטיבית או כי הסיוע יהא תנאי בלעדיו לא הייתה מתגבשת העבירה העיקרית. הנסיבה בעבירת הסיוע הנה הפליליות של ההתנהגות לה מהווה הסיוע גורם משנה ועקיף (ראה ע"פ 320/99 פלונית נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו)).

11. באשר ליסוד הנפשי בעבירת הסיוע, חלה הוראת סעיף 20 (א) לחוק העונשין הקובעת: "מחשבה פלילית - מודעות לטיב המעשה, לקיום הנסיבות ולאפשרות הגרימה לתוצאת המעשה, הנמנים עם פרטי העבירה...". הוראה זו חלה מקום

ססעיף בחוק המגדיר עבירה פלילית שותק באשר למחשבה הפלילית הנדרשת לגיבוש אותה עבירה. דהיינו, לענין עבירת הסיוע, המחשבה הפלילית הנדרשת הנה כפולה: ראשית - מודעות לטיב ההתנהגות המסייעת (מודעות לכך שההתנהגות גורמת ליצירת התנאים לשם עשיית עבירה עיקרית), ושנית - מודעות לקיום הנסיבות הרלבנטיות בעת ההתנהגות המסייעת, כלומר מודעות לכך שהמבצע העיקרי מבצע או עומד לבצע עבירה (הגם שלא נדרשת מודעות לכל פרט מפרטי העבירה) (ר' פרשת פלונית, לעיל). בפרשת פלונית נקבע כי בנוסף למודעות לטיב ההתנהגות המסייעת ולנסיבות הרלבנטיות, נדרש מצב נפשי של "מטרה או תכלית לסייע לעבריין העיקרי, המצב הנפשי המיוחד הנדרש בדין הסיוע הוא שהמסייע יבקש לתרום תרומה מסייעת למבצע העיקרי". בצד המודעות לכך כי המבצע העיקרי מבצע עבירה "קיימת הדרישה המחשבתית הנוספת כי המסייע עושה כן מתוך מטרה לסייע. זה מצב נפשי של מטרה או תכלית. נדרש כי המסייע יבקש לתרום תרומה מסייעת למבצע העיקרי". בהקשר זה נאמר בפרשת פלונית: "לעיתים המסייע מודע לטיב התנהגותו המסייעת ולקיום הנסיבות הרלבנטיות, אך לא מעמיד לנגד עיניו את מטרת הסיוע, למרות שמטרה זו מתבקשת ברמת הסתברות של וודאות קרובה, ממודעותו של המסייע לטיב התנהגותו המסייעת ולקיום הנסיבות הרלבנטיות" (ובמצב דברים זה, יש להחיל את הלכת הצפיות). "מודעות שהתנהגותו של המסייע עשויה, קרוב לוודאי, להוות תרומה מסייעת למבצע העיקרי, שקולה כנגד המטרה לסייע לו, הנדרשת בהוראת הסיוע".

12. בעניינו, הנאשמת הייתה מודעת לטיב התנהגותה המסייעת - נשיאת השקיות במו ידיה - ולקיום הנסיבות הרלבנטיות - פעולת הנאשם המתוארת לעיל, אי תשלום עבור הפריטים ונטילתו את מגירת הקופה, תוך איום בסכין. אך קיים ספק בעיני האם הנאשמת פעלה תוך שהעמידה לנגד עיניה את מטרת הסיוע, זאת נוכח היווצרותו הבלתי מתוכננת והבלתי צפויה של האירוע, מבחינתה, אי היכרותה המספקת את הנאשם, ויכולתה הקוגניטיבית לעכל במלואו אירוע לא צפוי ולא חזוי ממין זה, זאת לאור התרשמותי את הנאשמת במהלך עדותה. הספק הנו בשאלה האם הנאשמת העמידה לנגד עיניה את מטרת הסיוע, כלומר: המטרה לסייע, אף שמטרה כזו אולי התבקשה ברמת וודאות קרובה ממודעותה לטיב התנהגותה המסייעת ולקיום הנסיבות הרלבנטיות. כאמור, הנאשמת נקלעה לאירוע שלא בטובתה ושלא מרצונה, באורח בלתי צפוי. לאחר שפרץ הוויכוח בין הנאשם לבין המתלונן, יצאה הנאשמת אל מחוץ לחנות המכולת, כנראה מתוך רצון לבדל עצמה מהמריבה. כך העידה הנאשמת: "יצאתי, לראות שאולי יסתדר איתו, שהוא יגמור איתו ביפה את כל הוויכוח הזה" (עמ' 36 לפרו'). אמנם, המתלוננת שבה פנימה ואף נטלה את השקית החוצה, אולם הנאשם היה זה שהכניס את הפריטים לשקית ולא ניתן לשלול האפשרות שעשתה כן לא מתוך מטרה לסייע, אלא כמי שקפאה שד וכמי שלא עיכלה את משמעות המעמד בו היתה. אין לשכוח כי הוויכוח נמשך גם מחוץ למכולת, שם ביקש המתלונן לסיים האירוע בדרכי שלום. כלומר, הדינמיקה עד לרגע בו עזבו הנאשמים את הזירה, עשויה הייתה לסיים הסכסוך בדרכי שלום, ולא באה ראייה לכך שהנאשמת היא זו שנשאה את השקית בעת שהיא והנאשם נכנסו למונית. יצוין כי עדותה של הנאשמת לפיה אוימה על ידי הנאשם בשלב שקדם לכניסה למונית לא הופרכה. הנאשם הוזמן לעדות על ידי המאשימה, הוא ביקש לפטור עצמו מהתייצבות והמאשימה הסכימה לכך וויתרה על עדותו. מכאן שלאירוע הנסיעה המשותפת אין השלכה לחובת הנאשמת. למעשה, קיים ספק רב בשאלה האם התגבשה בנאשמת "המודעות הנדרשת למשמעות נוכחותה שם..." (ר' ע"פ 420/12 אלכסנדר סחונצ'יק נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו)). הנאשמת חזרה שוב ושוב בעדותה על קשייה בהבנת המצב לאשורו: "הייתי בהלם. עכשיו כשאני רואה דברים כאלה נכנסתי להלם. לפחד. לחרדות ממש... הייתי ממש בהלם. הייתי בשוק. לא האמנתי למראה עיני. כי אני לא רגילה לדברים האלה. וממש הייתי בהלם, הייתי בשוק" (עמ' 31 לפרו'), ובהמשך: "זה הכל תוך שניות. התפרץ ויכוח זה הכל תוך שניות. את לא, זה לא בן אדם שיש לך זמן לחשוב. קורים דברים שאין לך זמן לחשוב עליהם בכלל" (עמ' 33 לפרו'). אמנם, עצם נשיאת השקית מהמכולת החוצה, תוך שהנאשם והמתלונן עדיין בשלבי עימות, יש בה פוטנציאל לתרומה למימוש העבירה העיקרית, אך, כאמור קיים ספק בשאלת מודעותה של הנאשמת לכך שמעשה זה תורם לביצוע העבירה העיקרית, נוכח העובדה שהשתרכה אחרי הנאשם והוויכוח בין המתלונן ולבין הנאשם נמשך גם לאחר שיצאו מחנות המכולת, תוך שהמתלונן מנסה לדבר על ליבו של הנאשם.

13. לאור האמור, אני מזכה את הנאשמת מהעבירה המיוחסת לה בכתב האישום.

ניתנה היום, י"ט אדר תשע"ד, 19 פברואר 2014, במעמד ב"כ המאשימה, ב"כ הנאשמת והנאשמת בעצמה.

רפי כרמל, שופט